

Notitie

Opdrachtgever: C.W. Baukema-Bos & J.G. Vos, gemeente Zoetermeer
Auteur: G. Bakker
Betreft: Natuurwaardenonderzoek Tuinvereniging Seghwaert, Zoetermeer
Projectnummer: 0779
Datum: 15 februari 2012
Status: DEFINITIEF

bSR
Bureau Stadsnatuur

bezoekadres:
Natuurhistorisch Museum Rotterdam
Westzeedijk 345
3015 AA Rotterdam
telefoon: 010 – 266 04 70
e-mail: info@bureaustadsnatuur.nl
www.bureaustadsnatuur.nl

Inleiding

In het kader van de plannen voor de aanleg van volkstuinten op een perceel aan de rand van het Buytenpark te Zoetermeer, is aan bureau Stadsnatuur Rotterdam gevraagd om de natuurwaarden in dit gebied te onderzoeken. Het onderzoek moet inzicht geven in de maatregelen die nodig zijn om te voldoen aan vigerend ruimtelijk beleid en daarin genoemde eisen met betrekking tot natuurcompensatie. Daarnaast moet duidelijk worden of, en zo ja welke, mitigerende en/of compenserende maatregelen worden verlangd in het kader van de Flora- en faunawet.

Methodiek & Ligging plangebied

Op basis van beschikbare inventarisatiegegevens is bepaald onder welke voorwaarden het bestaande terrein mag worden omgevormd tot volkstuincomplex. Aangegeven wordt hoe de huidige flora en fauna er uitziet, wat de te verwachten effecten zijn en op welke wijze het volkstuincomplex kan bijdragen aan instandhouding van bepaalde natuurwaarden in de omgeving. bSR heeft in opdracht van de gemeente Zoetermeer al in 2007 een uitgebreid flora- en faunaonderzoek gedaan in het gebied in het kader van de huidige plannen. De resultaten van toen worden tegen het licht gehouden en getoetst op ecologisch-inhoudelijke geldigheid in 2012. Om de situatie zo goed mogelijk te kunnen inschatten is het terrein opnieuw bezocht op 22 januari 2012. Het plangebied is weergegeven in Figuur 1.

Figuur 1. Onderzoekgebied beoogde locatie Tuinvereniging Seghwaert, Zoetermeer.

Effecten voorgenomen activiteit op flora en fauna

Huidig en toekomstig terreingebruik

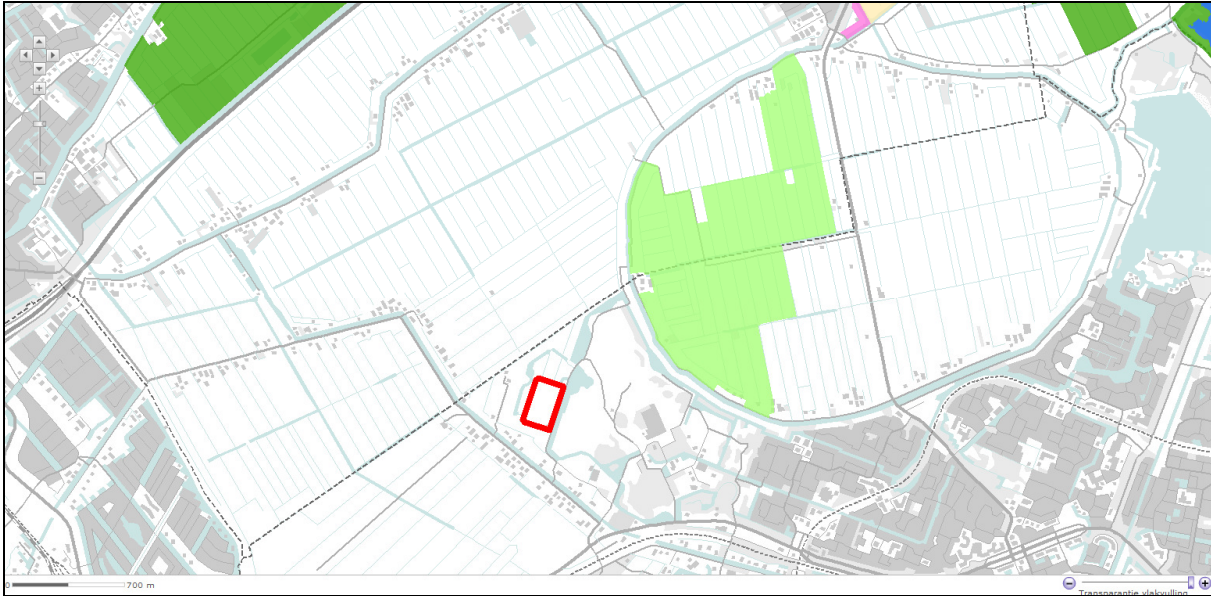
De aanleg van een volkstuincomplex betekent dat de bestaande natuurwaarden (zie verderop voor een uitgebreide beschrijving per soortgroep) van het plangebied worden aangetast. Het plangebied is over het algemeen soortenarm te noemen, onder meer als gevolg van recente graafwerkzaamheden waarbij een deel van de bovenste zandlaag is afgegraven en op een wal is gezet aan de rand van het terrein. Ook de geringe oppervlakte en de aangrenzende agrarische activiteiten (beweiding) hebben echter invloed op de aantrekkelijkheid van het terrein voor bepaalde flora en fauna. Met de aanleg van een volkstuincomplex kunnen echter ook kansen worden gecreëerd voor nieuwe planten en dieren. Takkenrillen, composthopen, fruitbomen en een duidelijke inpassing van dergelijke elementen in het ontwerp kunnen een ecologische meerwaarde geven aan het gebied. Samengevat kan worden gesteld dat er qua soortensamenstelling veranderingen optreden maar dat de voorgenomen activiteit niet hoeft te leiden tot een afname van de algehele natuurkwaliteit. Als gevolg van recente terugzetting van successie (door graafwerkzaamheden) zou de huidige soortensamenstelling in het terrein bij uitblijven van beheer sowieso sterk veranderd zijn de komende jaren.

Werkzaamheden

Voor wat betreft de uitvoering van de werkzaamheden die gepaard gaan met de aanleg van het volkstuincomplex, worden geen wezenlijke negatieve effecten verwacht op de samenstelling en aantallen van de flora en fauna van het aangrenzend agrarisch gebied. De graafmachines en overige voertuigen die worden gebruikt hebben naar verwachting slechts een geringe versturende invloed naar de omgeving, die bovendien van tijdelijke aard is. De toevoerwegen voor materieel beslaan een gering oppervlak aan de rand van het terrein en lopen naar verwachting overwegend via bestaande infrastructuur. Een groot deel van het plangebied is recent vergraven en bestaande watergangen zijn al deels gedempt.

Relatie met EHS-gebieden en Natura 2000-gebieden

Een deel van de Meerpolder is geclassificeerd als onderdeel van de Ecologische Hoofdstructuur (EHS) met als eis dat een agrarische functie daar gehandhaafd blijft. Dit gebied ligt op korte afstand van het plangebied maar vormt een duidelijk gescheiden landschappelijke eenheid die vooral waardevol is als broedgebied voor weidevogels. Het plangebied betreft een terrein dat in het verleden is opgehoogd met zand ten behoeve van het storten van puin, wat echter nooit meer heeft plaatsgevonden. De laatste jaren werd het door schapen begraaasd en recent is er zand afgegraven, waardoor zich opnieuw een pioniervegetatie heeft ontwikkeld. Het plangebied valt buiten de invloedssfeer van de Meerpolder en kent niet als eis dat een agrarische bestemming hier gehandhaafd moet worden. In het EHS-gebied Meerpolder komen geen soorten voor waarvan de instandhouding beïnvloed wordt door de voorgenomen activiteit (realisatie van een volkstuincomplex) in het plangebied. Verder ligt het plangebied, ook in dit verband, buiten de invloedssfeer van een Natura 2000-gebied. Er is dus geen sprake van een zogenaamde externe werking. In dit verband is het misschien nog goed om op te merken dat het planten van (op termijn hoge) bomen op de lange termijn kraaiachtigen als broedvogel kan aantrekken. Hoge bomen waarin kraaiachtigen broeden worden gemeden door sommige weidevogels. Op dit moment zijn zowel Zwarte kraai *Corvus corone* als Ekster *Pica pica* algemene broedvogels in de beplanting aan de randen van het poldergebied waarin het projectgebied zich bevindt. Ook het projectgebied ligt aan de rand van het open gebied en de netto toename van het totale areaal broedgelegenheid voor kraaiachtigen zal in relatie tot de huidige inrichting van de randgebieden, slechts marginaal zijn. Een negatief effect van hoge beplanting zou alleen kunnen ontstaan wanneer men bomen plant middenin het open weidegebied waar thans weidevogels nestelen. Hiervan is in de voorgenomen plannen echter geen sprake. Bovendien zijn gezonde weidevogelpopulaties in principe bestand tegen predatiedruk veroorzaakt door de genoemde soorten.

Figuur 1. Ligging plangebied (rood omlijnd) en ligging EHS-gebieden (groen).

Natuurwaarden in het plangebied

Flora

In 2007 is het gehele plangebied onderzocht op aanwezigheid van beschermde flora. Er zijn toen geen beschermde plantensoorten aangetroffen. Daarnaast is toentertijd gelet op plantensoorten van de Rode Lijst; deze zijn niet aangetroffen. Gelet op de bodemomstandigheden en het agrarische terreingebruik, met geregeld begrazing door schapen, werden geen beschermde plantensoorten verwacht. Voor de enige te verwachten overige beschermde soort in de omgeving van dit terrein, de Rietorchis *Dactylorhiza majalis praetermissa*, is de grond te voedselrijk en te veel verstoord.

Op 22 januari 2012 was het terrein deels afgegraven, maar nog altijd grotendeels opgehoogd door een laag zand, maar in tegenstelling tot de situatie in 2007, sterk verrijkt met een pioniervegetatie gedomineerd door onder meer kruisbloemigen *Brassica sp* en Herik *Sinapis arvensis*.

Insecten

Er komen in het plangebied geen beschermde soorten insectensoorten voor. Drie libellensoorten van de Rode Lijst 1999, te weten Vroege glazenmaker *Aeshna isoceles*, Glassnijder *Brachytron pratense* en Bruine winterjuffer *Sympecma fusca* komen voor in de omgeving van het plangebied, maar deze zijn thans zo algemeen geworden dat zij hun bedreigde status per 2012 vrijwel zeker zullen verliezen (Termaat & Kalkman 2011). Het plangebied zelf herbergt thans geen geschikt voortplantingshabitat voor deze soorten. Van geen enkele libellensoort is naar verwachting de instandhouding in het geding als gevolg van de voorgenomen activiteit. Er blijft in de omgeving in ruime mate geschikt(er) leefgebied voor deze soorten voorhanden. Compensatie is hier niet aan de orde.

Weekdieren

De Platte schijfhoren *Anisus vorticulus* staat op de Rode Lijst van bedreigde Mollusken als "kwetsbaar" te boek en is geplaatst in Bijlage II en IV van de Europese Habitatrichtlijn. Voor deze soort geldt een strikte bescherming zowel binnen als buiten Natura 2000-gebieden. Of de soort voorkomt in watergangen grenzend aan het plangebied is onbekend, al is dat met verschillende boerderijen en bebouwing dicht in de buurt niet heel waarschijnlijk vanwege de vermoedelijk hoge concentraties meststoffen in het water. Voor de soort kansrijke (vegetatierijke en heldere) sloten liggen zijn er echter wel buiten het plangebied. Zo is de rietstrook ten noordwesten van het plangebied een mogelijke locatie voor deze soort.

Vissen

Enkele watergangen grenzend aan het plangebied zijn geschikt voor Kleine modderkruiper; deze soort is hier tijdens het veldonderzoek in 2007 aangetroffen en de omstandigheden ter plekke zijn niet wezenlijk veranderd. Tijdens graafwerkzaamheden aan watergangen moet rekening gehouden worden met deze soort conform de gedragscode Flora en fauna van de gemeente Zoetermeer. De ondiepe greppels binnen het plangebied zijn niet (meer) geschikt als leefgebied. Omdat er geen wezenlijk leefgebied van betekenis voor vissen binnen het plangebied ligt, hoeft voor deze soortgroep niet specifiek te worden gecompenseerd. Overigens is in de plankaart (Figuur 1) een uitbreiding van de bestaande watergangen geschetst zodat het leefgebied voor vissen qua oppervlakte toch wordt uitgebreid.

Amfibieën en reptielen

Uitgebreid onderzoek in 2007 (Bakker & Grutters 2007) en daarna heeft uitgewezen dat de strikt beschermde Rugstreeppad, welke aan de oostkant van Zoetermeer voorkomt, ontbreekt in en rond het plangebied. Overige soorten amfibieën staan in bijlage tabel 1 van de Flora- en faunawet en derhalve geldt voor die soorten een vrijstelling bij ruimtelijke ontwikkeling, zo ook het aanleggen van een volkstuincomplex. Het plangebied voorziet niet in voortplantingshabitat voor amfibieën, derhalve is compensatie van leefgebied niet aan de orde.

Gelet op de verspreiding en aanwezige habitat is het voorkomen van reptielen, in concreto de elders in de provincie voorkomende Ringslang *Natrix natrix* en Zandhagedis *Lacerta agilis*, uitgesloten. Met deze groep hoeft dan ook geen rekening te worden gehouden.

Vogels

Binnen de grens van het plangebied zijn in 2007 territoria van 15 soorten vogels vastgesteld. Deze soorten komen naar verwachting nog steeds in het gebied tot broeden. Er zijn geen vaste rust- of verblijfplaatsen van jaarrond beschermde soorten aangetroffen en gelet op de onveranderde omstandigheden zullen deze ook nu nog ontbreken. De zandwal aan de rand van het terrein heeft geleid tot recente broedgevallen van Oeverzwaluw *Riparia riparia*, een welhaast voorspelbaar fenomeen wanneer zand op een dergelijke wijze wordt gedeponneerd in open, waterrijk gebied. Met de aanwezigheid van een volkstuincomplex worden kansen gecreëerd voor Ransuil *Asio otus*, een soort die voorkomt in het aangrenzende Buytenpark. Daarnaast biedt een volkstuincomplex kansen aan meer struweel- en boombroeders, waarmee de soortenrijkdom aan vogels in het gebied feitelijk kan toenemen als gevolg van de geplande ontwikkeling. Er verdwijnen geen vogelsoorten die elders geen geschikt leefgebied vinden; de broedplaats van de Bruine kiekendief *Circus aeruginosus* in de rietkraag grenzend aan het plangebied blijft buiten schot, al moet daar wel mitigerend mee om worden gegaan (zie verderop). De te verwachten tijdelijke vestiging van pioniersoorten als Kleine plevier *Charadrius dubius* en Kievit *Vanellus vanellus*, als gevolg van het gestorte zand, hoeft niet te worden gecompenseerd omdat die op zichzelf al door versturende werkzaamheden tot stand komt.

Zoogdieren

In totaal zijn tijdens het onderzoek in 2007 vijf soorten vleermuizen waargenomen: een klein aantal exemplaren van de Gewone dwergvleermuis *Pipistrellus pipistrellus*, Ruige dwergvleermuis *Pipistrellus nathusii* en Watervleermuis *Myotis daubentonii*, twee exemplaren van de Laatvlieger *Eptesicus serotinus* en relatief veel exemplaren van de Rosse vleermuis *Nyctalus noctula*. Het plangebied en de omgeving wordt vrijwel uitsluitend gebruikt als foerageergebied, waarbij op de insecten in het luchtruim boven rietkragen en bredere watergangen wordt gejaagd.

Tijdens het onderzoek in 2007 zijn vier verschillende muizensoorten aangetroffen, namelijk Gewone bosspitsmuis *Sorex araneus*, Veldmuis *Microtus arvalis*, Rosse woelmuis *Clethrionomys glareolus* en Dwergmuis *Micromys minutus*. Alle soorten zijn algemene in de omgeving wijd verspreid en vrij algemeen tot zeer algemeen voorkomend. Van de strikt beschermde Waterspitsmuis *Neomys fodiens*, wordt verondersteld dat deze niet in het plangebied voorkomt; de watergang grenzend aan het plangebied is te ondiep en te troebel om te fungeren als jachtgebied.

Eisen bij ontwikkeling van het plangebied

Het Zoetermeerse Stadsnatuurplan bevat de volgende passage: “Stedelijke ontwikkeling mag niet, tenzij er zwaarwegende maatschappelijke belangen zijn en is aangetoond dat er geen alternatieve locaties zijn. Als de (potentiële) natuurwaarde van deze gebieden verloren dreigt te gaan of wordt aangetast, dan dient dit verlies te worden ‘gecompenseerd’ door natuurontwikkeling zo dicht mogelijk bij de getroffen locatie.”

Het begrip natuurwaarden is hier overigens niet verder gedefinieerd. In de volgende paragrafen wordt voor elke in het plangebied aangetroffen soortgroep (in deze context op te vatten als invulling van het begrip “natuurwaarde”) die relevant is in het kader van de vigerende wet- en regelgeving geadviseerd hoe hier in het kader van bovenstaande het beste kan worden gehandeld. Samengevat kan worden gesteld dat het niet noodzakelijk is om een vervangend leefgebied voor een bepaalde soort of soortgroep aan te leggen. De aanleg en het gebruik van een volkstuincomplex biedt voldoende mogelijkheden voor verhoging van de soortenrijkdom en verbetering van de natuurkwaliteit in het plangebied zelf.

Weekdieren

Omdat zich binnen het plangebied zelf geen geschikte watergangen bevinden en er geen (potentieel) leefgebied wordt weggenomen, is compensatie voor de Platte schijffhoren niet nodig. In de praktijk wordt in Nederland nauwelijks aandacht besteed aan het voorkomen van Platte schijffhoren bij werkzaamheden aan watergangen, ondanks de beschermde status van de soort. Gefaseerd schonen van waterplanten is een middel om de instandhouding te faciliteren. Onderzoek in Leiden in 2011 (Boesveld 2011) heeft uitgewezen dat de soort in watergangen direct grenzend aan een volkstuincomplex ontbrak, vermoedelijk als gevolg van een iets hogere concentratie meststoffen in het water en een gebrek aan doorstroming. In naburige (deels geschoonde) watergangen werd de soort daar wel aangetroffen, tussen percelen die worden gebruikt als wei voor koeien (en dus wel een zekere bemestingsdruk kennen). Het gebruik van kunstmest en chemische bestrijdingsmiddelen die uiteindelijk in het oppervlaktewater belanden moet worden vermeden om een eventueel negatief effect op de Platte schijffhoren en andere watermacrofauna (ook in nieuwgegraven watergangen) rond het toekomstige volkstuincomplex te voorkomen.

Vissen

Het voorkomen van de aangetroffen beschermde Kleine modderkruiper (Flora- en faunawet bijlage tabel 2) is aangetoond in watergangen grenzend aan het plangebied. De gunstige staat van instandhouding van de lokale populatie van deze soort is niet in het geding. Ook rond bestaande volkstuincomplexen wordt de soort aangetroffen. Met betrekking tot deze soort en eventuele andere aanwezige vissoorten, moet worden gewerkt volgens richtlijnen in de gemeentelijke Gedragscode in het kader van de Flora- en faunawet (Bureau Waardenburg & Gemeente Zoetermeer 2009). Omdat er wordt voorzien in uitbreiding van het areaal watergangen en daarmee leefgebied voor de Kleine modderkruiper, wordt er impliciet voldoende gecompenseerd voor het eventueel wegnemen van delen van bestaand leefgebied van deze soort.

Vogels

De in gebruik zijnde nesten, eieren, nog niet vliegvlugge jongen én broedzorg vertonende adulte exemplaren van alle in het gebied broedende inheemse vogelsoorten vallen onder de reikwijdte van artikel 11 van de Flora- en faunawet. Activiteiten waarbij broedende vogels worden verstoord zijn derhalve verboden. Dit geldt jaarrond, dus zodra de eerste Kievit zich begin maart in het gebied heeft genesteld zijn verstoringe werkzaamheden op deze plaats bij wet verboden. Daarom wordt aanbevolen om werkzaamheden in het winterseizoen uit te voeren, wat betekent in de periode september tot en met februari. In deze periode is de kans op verstoring van broedende vogels het kleinst. Als gevolg van de geplande ontwikkeling verdwijnt geen significante hoeveelheid leefgebied voor specifieke vogelsoorten in deze omgeving. De huidige broedvogelbevolking van het plangebied is al min of meer het directe gevolg van een recente verstoring die door werkzaamheden teweeg is gebracht in de bodem- en daarmee vegetatiegesteldheid van het terrein. Derhalve hoeft voor de soortgroep vogels niet te worden gecompenseerd. Belangrijk is dat de rietkraag ten noordwesten van het plangebied wordt ontzien bij werkzaamheden in verband met de aanwezige

broedvogels, waaronder Bruine kiekendief. Het aanbrengen van een duidelijk markering tot waar werkvoertuigen ten behoeve van grondtransport mogen komen is in dit verband essentieel.

Vleermuizen

Het terrein wordt door vleermuizen onder de huidige omstandigheden uitsluitend als foerageergebied gebruikt. Met de ruimtelijke inrichting van het open gebied als volkstuincomplex gaan naar verwachting geen foerageergebieden verloren die essentieel zijn voor de instandhouding van lokale populaties van specifieke soorten. Bovendien blijft in de directe omgeving in ruime mate geschikt foerageergebied aanwezig in de vorm van watergangen en oevers in overige delen van het Buytenpark. Derhalve hoeft voor de soortgroep vleermuizen niet specifiek te worden gecompenseerd in de omgeving. Wel worden mitigerende maatregelen aanbevolen, specifiek met betrekking tot toepassing van verlichting. Tussen zonsondergang en zonsopkomst dient de hoeveelheid verlichting bij voorkeur tot een minimum te worden beperkt en de noodzakelijke verlichting zo min mogelijk uit te stralen naar de omgeving. In het ontwerpbestemmingsplan is reeds opgenomen dat de verlichtingssterkte van lichtmasten op de foerageergebieden van vleermuizen en uilen niet meer dan 0.6 lux mag bedragen, met een maximum masthoogte van 6 meter. Deze grenswaarden komen uit het verlichtingsplan dat is opgesteld in het kader van de voorgenomen uitbreiding van SnowWorld.

Grondgebonden zoogdieren

Aangezien er in het plangebied geen strikt beschermde grondgebonden zoogdiersoorten voorkomen en de wel aangetroffen soorten onder de vrijstellingsregeling vallen of niet beschermd zijn, worden geen verbodsbepalingen uit de Flora- en faunawet overtreden. Omdat er aan de bestaande inrichting van het plangebied voorsnog nauwelijks iets is gewijzigd, wordt bovendien geen verandering in functionaliteit van het plangebied ten nadele van grondgebonden zoogdieren verwacht. Het is derhalve niet nodig om mitigerende of compenserende maatregelen te treffen voor deze soortgroep.

Overige groepen: flora, insecten, amfibieën & reptielen

Omdat het plangebied niet van belang is als essentieel leefgebied voor vertegenwoordigers van deze soortgroepen hoeft geen compensatie van leefgebied plaats te vinden. Het storten van humusrijke grond ten behoeve van gebruik als volkstuin zal een verandering teweeg brengen in de samenstelling van aanwezige flora en fauna, maar is niet per definitie nadeliger dan het storten van zand, zoals recent is gebeurd.

Literatuur

Bakker, G. & M.A.J. Grutters. 2007. Natuurwaarden Noordwest 2 Zoetermeer. bSR-rapport 97. bSR ecologisch advies, Rotterdam.

Boesveld, A., A.W. Gmelig Meyling & I. van Lente. 2011. Verspreidingsonderzoek Molluksen van de Europese Habitatrichtlijn. Resultaten van het inventarisatiejaar 2010. Stichting ANEMOON.

Bureau Waardenburg & Gemeente Zoetermeer. 2009. Gedragscode van de gemeente Zoetermeer in het kader van de Flora- en faunawet. Versie voorgelegd ter goedkeuring. Bureau Waardenburg BV, Culmeborg & gemeente Zoetermeer.

Termaat, T. & V.J. Kalkman. 2011. Basisrapport Rode Lijst Libellen volgens Nederlandse en IUCN-criteria. Rapport VS2011.015. De Vlinderstichting, Wageningen.

© bureau Stadsnatuur Rotterdam | Westzeedijk 345 | 3015 AA Rotterdam

Niets uit deze uitgave mag worden veeelvoudigd en/of openbaar worden gemaakt door middel van druk, fotokopie, microfilm of welke wijze dan ook, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de auteursrechtelbende.

bSR kan door opdrachtgever niet aansprakelijk worden gesteld voor schade die voortvloeit uit gebruik van data of gegevens of door toepassing van aanbevelingen en conclusies, die zijn opgenomen in deze rapportage.

Bijlage 1: Flora- en faunawet

Verbodsbepalingen

De van nature in Nederland in het wild voorkomende planten en dieren worden beschermd door de Flora- en faunawet die in 2002 van kracht geworden is. Deze bescherming dient ervoor te zorgen dat zeldzame en bedreigde soorten niet in aantallen afnemen of uit Nederland verdwijnen. Daartoe is een aantal verbodsartikelen (artikel 8 tot en met 13) opgesteld:

artikel 8: Het is verboden planten, behorende tot een beschermde inheemse plantensoort, te plukken, te verzamelen, af te snijden, uit te steken, te vernielen, te beschadigen, te ontwortelen of op enigerlei andere wijze van hun groeiplaats te verwijderen.

artikel 9: Het is verboden (beschermde) dieren te doden, te verwonden, te vangen, te bemachtigen of met het oog daarop op te sporen.

artikel 10: Het is verboden (beschermde) dieren opzettelijk te verontrusten.

artikel 11: Het is verboden nesten, holen of andere voortplantings- of vaste rust- of verblijfplaatsen van (beschermde) dieren te beschadigen, te vernielen, uit te halen, weg te nemen of te verstoren.

artikel 12: Het is verboden eieren van (beschermde) dieren te zoeken, te rapen, uit het nest te nemen, te beschadigen of te vernielen.

artikel 13: Het is verboden planten of producten van planten, of dieren dan wel eieren, nesten of producten van (beschermde) dieren te koop te vragen, te kopen of te verwerven, ten verkoop voorhanden of in voorraad te hebben, te verkopen of ten verkoop aan te bieden, te vervoeren, ten vervoer aan te bieden, af te leveren, te gebruiken voor commercieel gewin, te huren of te verhuren, te ruilen of in ruil aan te bieden, uit te wisselen of tentoon te stellen voor handelsdoeleinden, binnen of buiten het grondgebied van Nederland te brengen of onder zich te hebben.

Vaste rust- en verblijfplaatsen

Tot vaste rust- en verblijfplaatsen als bedoeld in artikel 11 van de Flora- en faunawet worden locaties gerekend waarin zich van vleermuizen kraamkolonies, paarverblijven, overwinteringsplaatsen en verblijven van groepen mannetjes bevinden, afhankelijk van de soort. Belangrijke migratie- en vliegroutes en foerageergebieden die van belang zijn voor de instandhouding van een vaste rust- of verblijfplaats van de soort op populatieniveau, vallen hier ook onder. Daarnaast vallen ook tijdelijke, seizoensgebonden, verblijfplaatsen (bijvoorbeeld nesten of holen) of standplaatsen die van belang zijn voor de gunstige staat van instandhouding van een soort op populatieniveau of per exemplaar hieronder.

Een nest is de woonplaats die vogels vervaardigen om de eieren uit te broeden en de jongen te verzorgen. Voor een verdere aanscherping van de definitie van het begrip 'nesten' wordt onderscheid gemaakt tussen broedseizoen en niet-broedseizoen. Alle bewoonde nesten in het broedseizoen vallen onder de reikwijdte van artikel 11 van de Flora- en faunawet en zijn beschermd. Daarnaast zijn er jaarrond beschermde nesten waar de verbodsbepalingen van artikel 11 van kracht zijn. Op 26 augustus 2009 is door het Ministerie van EL&I een aangepaste, uitgebreide lijst gepubliceerd van vogelsoorten waarvan de nesten het gehele jaar door zijn beschermd (Ministerie van LNV 2009). De volgende categorieën worden onderscheiden:

1. Nesten die, behalve gedurende het broedseizoen als nest, buiten het broedseizoen in gebruik zijn als vaste rust- en verblijfplaats (voorbeeld: Steenuil (*Athene noctua*)).
2. Nesten van koloniebroeders die elk broedseizoen op dezelfde plaats broeden en die daarin zeer honkvast zijn of afhankelijk van bebouwing of biotoop. De (fysieke) voorwaarden voor de nestplaats zijn vaak zeer specifiek en limitatief beschikbaar (voorbeeld: Roek (*Corvus frugilegus*), Gierzwaluw (*Apus apus*) en Huismus (*Passer domesticus*)).
3. Nesten van vogels, zijnde geen koloniebroeders, die elk broedseizoen op dezelfde plaats broeden en die daarin zeer honkvast zijn of afhankelijk van bebouwing. De (fysieke) voorwaarden voor de

- nestplaats zijn vaak zeer specifiek en limitatief beschikbaar (voorbeeld: Ooievaar (*Ciconia ciconia*), Kerkuil (*Tyto alba*) en Slechtvalk (*Falco peregrinus*)).
4. Vogels die jaar in jaar uit gebruik maken van hetzelfde nest en die zelf niet of nauwelijks in staat zijn een nest te bouwen (voorbeeld: Boomvalk (*Falco subbuteo*), Buizerd (*Buteo buteo*) en Ransuil (*Asio otus*)).

Daarnaast zijn alle overige vogelsoorten, dus de soorten die niet jaarrond zijn beschermd, geplaatst in een aparte categorie:

5. Nesten van vogels die weliswaar vaak terugkeren naar de plaats waar zij het jaar daarvoor hebben gebroed of de directe omgeving daarvan, maar die wel over voldoende flexibiliteit beschikken om, als de broedplaats verloren is gegaan, zich elders te vestigen. De soorten uit categorie 5 vragen extra onderzoek, ook al zijn hun nesten niet jaarrond beschermd. Categorie 5-soorten zijn namelijk wel jaarrond beschermd als zwaarwegende feiten of ecologische omstandigheden dat rechtvaardigen.

Beschermingsregimes

Het soortbeschermingsdeel van de Europese Habitatrichtlijn is opgenomen in de Flora- en faunawet. In de Flora- en faunawet is een groot aantal in Nederland voorkomende planten en dieren opgenomen waarop de hier boven genoemde verbodsbepalingen van toepassing zijn. In de praktijk bleek al snel dat een aantal algemeen in Nederland voorkomende beschermde soorten, die niet in hun voortbestaan worden bedreigd, zorgden voor vertraging bij de uitvoering van werkzaamheden in het kader van ruimtelijke ontwikkeling. Om dat te voorkomen zijn drie beschermingsregimes ingesteld. Deze driedeling is gepubliceerd in de Staatscourant van 2 februari 2005 onder de titel 'Wijziging Regeling vrijstelling beschermde dier- en plantensoorten Flora- en faunawet' en is als volgt:

- **Tabel 1.** Als iemand activiteiten onderneemt die zijn te kwalificeren als bestendig beheer en onderhoud of bestendig gebruik of ruimtelijke ontwikkelingen, geldt een vrijstelling voor de soorten in tabel 1 voor artikel 8 t/m 12 van de Flora- en faunawet. Aan deze vrijstelling zijn geen aanvullende eisen gesteld. Voor deze activiteiten hoeft geen ontheffing aangevraagd worden. Voor andere activiteiten dan hierboven genoemd is voor de soorten in tabel 1 een ontheffing nodig. Een ontheffingaanvraag voor deze soorten wordt getoetst aan het criterium 'doet geen afbreuk aan gunstige staat van instandhouding van de soort' (zgn. lichte toets).
- **Tabel 2.** Als iemand activiteiten onderneemt die zijn te kwalificeren als bestendig beheer en onderhoud of bestendig gebruik of ruimtelijke ontwikkelingen, geldt een vrijstelling voor de soorten in tabel 2 voor artikel 8 t/m 12 van de Flora- en faunawet, mits activiteiten worden uitgevoerd op basis van een door de staatssecretaris van EL&I goedgekeurde gedragscode. Hetzelfde geldt voor alle vogelsoorten. Een gedragscode moet door een sector of ondernemer zelf opgesteld worden en ingediend voor goedkeuring. Voor andere activiteiten dan hierboven genoemd is voor de soorten in tabel 2 een ontheffing nodig. Een ontheffingaanvraag voor deze soorten wordt getoetst aan het criterium 'doet geen afbreuk aan gunstige staat van instandhouding van de soort'. Dit is niet van toepassing op alle vogelsoorten (zie toelichting tabel 3)
- **Tabel 3.** Als iemand activiteiten onderneemt die zijn te kwalificeren als bestendig beheer en onderhoud of bestendig gebruik, geldt een vrijstelling voor de soorten in tabel 3 voor artikel 8 t/m 12 van de Flora- en faunawet, mits activiteiten worden uitgevoerd op basis van een door de staatssecretaris van EL&I goedgekeurde gedragscode. Deze vrijstelling is enigszins beperkt; voor activiteiten die zijn te kwalificeren als bestendig beheer en onderhoud in de landbouw en bosbouw en bestendig gebruik geldt geen vrijstelling voor artikel 10 van de Flora- en faunawet. Ook niet op basis van een gedragscode. Een gedragscode moet door een sector of ondernemer zelf opgesteld worden en ingediend voor goedkeuring. Als iemand activiteiten onderneemt die zijn te kwalificeren als ruimtelijke ontwikkeling, geldt voor soorten in tabel 3 geen vrijstelling. Ook niet op basis van een gedragscode. Hiervoor is een ontheffing nodig. Voor activiteiten in het kader van bestendig beheer en onderhoud in de landbouw en bosbouw en bestendig gebruik en voor activiteiten in het kader van ruimtelijke ontwikkeling is het niet mogelijk voor

artikel 10 voor de soorten in tabel 3 een ontheffing te krijgen. Voor andere activiteiten dan hierboven genoemd is voor de soorten in tabel 3 een ontheffing nodig.

Een ontheffingaanvraag voor de soorten van tabel 3 en de soorten vermeld in Bijlage IV van de Habitatrichtlijn (ondermeer alle Nederlandse vleermuizen) wordt getoetst aan drie criteria:

- 1) er is sprake van een in of bij de wet genoemd belang;
- 2) er is geen alternatief;
- 3) er is geen sprake van afbreuk aan de gunstige staat van instandhouding van de soort.

Deze drie criteria vormen de zogenaamde uitgebreide toets. De drie criteria staan naast elkaar en niet na elkaar (aan alle drie moet voldaan zijn). De uitgebreide toets geldt ook voor alle vogelsoorten.

Gunstige staat van instandhouding

Het criterium 'gunstige staat van instandhouding' is van toepassing wanneer soorten uit tabel 2 en 3 van de Flora- en faunawet of Bijlage IV van de Habitatrichtlijn voorkomen, op locaties waar activiteiten gaan plaatsvinden die een wezenlijk negatief effect kunnen hebben op de aanwezige populaties van deze soorten. Een gunstige staat van instandhouding voldoet krachtens de Habitatrichtlijn aan de volgende voorwaarden:

- Uit populatiedynamische gegevens blijkt dat de betrokken soort nog steeds een levensvatbare component is van de natuurlijke habitat waarin hij voorkomt, en dat op lange termijn zal blijven en
- het natuurlijke verspreidingsgebied van die soort niet kleiner wordt of binnen afzienbare tijd lijkt te zullen worden, en
- er een voldoende grote habitat bestaat en waarschijnlijk zal blijven bestaan om de populaties van die soort op langer termijn in stand te houden.

Rode-Lijstsoorten

De *Rode Lijsten* die voor een groot aantal soortgroepen zijn opgesteld geven aan in hoeverre een soort in Nederland in zijn voorkomen wordt bedreigd (Ministerie van LNV 2004). Deze lijsten kunnen worden toegepast om te bepalen voor welke soorten een ingreep of activiteit een aantasting kan betekenen voor de gunstige staat van instandhouding. Overigens heeft de bedreiging van de gunstige staat van instandhouding van een Rode Lijstsoort alleen wettelijke consequenties indien deze ook in één van de tabellen van de Flora- en faunawet is opgenomen. De Rode Lijsten zijn in de praktijk een goed middel voor de kwalitatieve natuurwaardering van een gebied.

Mitigatie & Compensatie

Voor eventueel verlies van leefgebied van beschermde soorten op plaatsen waar ruimtelijke inrichting of ontwikkeling plaatsvindt, dient compensatie plaats te vinden, hetgeen inhoudt dat er elders geschikt leefgebied wordt gecreëerd ten gunste van de soort.

Daarnaast dienen mitigerende maatregelen te worden genomen waarmee de schade aan de aanwezige populatie tijdens werkzaamheden wordt beperkt.

Zorgplicht

In de Flora- en faunawet is een zorgplicht opgenomen, een algemeen geldende fatsoensnorm voor de omgang met flora en fauna. Deze zorgplicht houdt in dat menselijk handelen geen nadelige gevolgen voor flora en fauna mag hebben. De zorgplicht geldt voor alle planten en dieren, beschermd of niet. In het geval van beschermde planten of dieren geldt de zorgplicht ook als er een ontheffing of vrijstelling is verleend. De zorgplicht voor dieren betekent niet dat er geen dieren mogen worden gedood, maar wel dat dit, indien onvermijdelijk, met zo min mogelijk lijden gepaard gaat.

De genoemde drie items: mitigatie, compensatie en Zorgplicht, zijn algemene voorwaarden ter verkrijging van een eventuele ontheffing van de verbodsbepalingen in de Flora- en faunawet.

Bijlage 2: Vigerend ruimtelijk beleid

Structuurschema Groene Ruimte 2 (2002)

Het ruimtelijk beleid voor de Ecologische hoofdstructuur is gericht op het instandhouden van de voor behoud, herstel en ontwikkeling wezenlijke kenmerken en waarden. Dit geldt eveneens voor de netto begrensde robuuste ecologische verbindingen (zoals de Groenblauwe Slinger, waarbinnen het plangebied ligt, zie onder), de Nationale parken voor zover EHS, met uitzondering van de grote wateren en de Noordzee voor zover geen Vogel- en Habitatrichtlijngebied. Binnen deze gebieden met een groene contour geldt een basisbescherming waarbij de beheerder verplicht is zorg te dragen voor de kwaliteit van het gebied. Nieuwe plannen, projecten en handelingen binnen en in de nabijheid van deze gebieden die significante gevolgen kunnen hebben voor de te behouden waarden en kenmerken, zijn niet toegestaan, tenzij er geen reële alternatieven zijn én er sprake is van redenen van groot openbaar belang. Op basis van een afweging tussen het te beschermen belang en het met het plan of project gemoeide belang wordt al dan niet toestemming verleend. Wordt een plan of project na afweging van belangen toch toegestaan, dan moet voordat het plan of project wordt uitgevoerd een besluit worden genomen over compenserende maatregelen. De te beschermen en te behouden natuurlijke waarden en kenmerken verschillen en moeten daarom per gebied worden gespecificeerd. Daarbij kan het gaan om:

- bodemopbouw, reliëf en –structuur;
- de waterhuishouding (grondwaterstand, grondwaterstromen, kwel en infiltratie, hydrologische isolatie);
- de natuurlijke processen (onder meer migratiemogelijkheden);
- de kwaliteit van bodem, water en lucht;
- de sedimentatie- en erosieprocessen;
- rust, stilte en openheid;
- de landschapsstructuur;
- gebiedspecifieke plant- en diersoorten.

Onder de bij de EHS en de robuuste verbindingen, voor zover gelegen binnen de groene contour, en de gebieden met beschermingsregime Natuurbeschermingswet bedoelde activiteiten en ingrepen, waarvoor het 'nee-tenzij' regime of het afwegingskader van toepassing is, worden in ieder geval verstaan:

- uitbreiding van de rode contour;
- aanleg van nieuwe infrastructuur of uitbreiding van bestaande infrastructuur;
- vestiging van nieuwe en uitbreiding van bestaande intensieve veehouderijbedrijven en glastuinbouwbedrijven;
- nieuwe voorzieningen voor en omvangrijke uitbreiding van permanente verblijfsrecreatie (waaronder bungalowparken) en attractieparken;
- ontgroningen voor delfstofwinning: voor de uiterwaarden geldt het in het Tweede Structuurschema Oppervlakedelfstoffen geformuleerde beleid;
- afvalstort;
- opstelling van windturbines.

De initiatiefnemer van het plan, project of de handeling, in dit geval de gemeente Zoetermeer, is verantwoordelijk voor het realiseren van de eventuele compensatie. De vergunningverlenende instantie is het bevoegd gezag dat erop toeziet dat de initiatiefnemer daadwerkelijk compenseert. Aan compensatie worden de volgende eisen gesteld:

- in beginsel geen netto verlies aan waarden, wat betreft areaal en kwaliteit;
- compensatie nabij het gebied, onder de voorwaarde dat een duurzame situatie ontstaat;
- indien fysieke compensatie onmogelijk is, dan compensatie door de realisering kwalitatief gelijkwaardige waarden;

- indien fysieke compensatie of compensatie door kwalitatief gelijkwaardige waarden door overmacht onmogelijk is, wordt financiële compensatie geboden (ten goede komend aan natuur). Onder overmacht wordt ook verstaan de dreiging van ernstige vertraging van de procedure;
- het tijdstip over het besluit over ingreep is ook het tijdstip waarop helderheid wordt gegeven over aard, wijze en tijdstip van compensatie;
- het tijdstip van daadwerkelijke compensatie is gerelateerd aan het tijdstip van de ingreep. 'Geen nettoverlies aan waarden' wordt ingevuld volgens de volgende stappen:
  1. landschappelijke inpassing, onder de voorwaarde dat een duurzame situatie kan ontstaan, anders heeft fysieke compensatie de voorkeur;
  2. fysieke compensatie:
    - in oppervlakte door middel van vervangende grond die voldoende is ingericht en geschikt gemaakt. Als ergens een meer duurzame situatie kan ontstaan bijvoorbeeld in of bij het samenhangende netwerk van de EHS, moet daaraan voorrang worden gegeven;
    - via vergoeding van de gekapitaliseerde kosten van aanloopbeheer vanwege kwaliteitsverschil tussen bestaand en nieuw aangelegd terrein.

Natuurgebieden buiten de Ecologische hoofdstructuur

Het beleid is ook gericht op het instandhouden van natuurgebieden buiten de Ecologische hoofdstructuur door planologische bescherming en door een bescherming via het algemeen geldende milieu- en waterbeleid. Waar mogelijkheden zijn om tot een meer duurzame en minder kwetsbare situatie voor de betreffende natuurwaarden te komen door verplaatsing van het natuurgebied, kan op deze instandhoudingsregel een uitzondering worden gemaakt. Als op een andere locatie een meer duurzame situatie bereikt kan worden, dan heeft dit de voorkeur.

Het Rijk legt het voortouw voor de bescherming van deze natuurgebieden bij provincies en gemeenten. Waar het Rijk (mede) betrokken is bij ruimtelijke plannen en inrichtingsactiviteiten buiten de Ecologische Hoofdstructuur is in beginsel instandhouding van deze natuurgebieden uitgangspunt. In het kader van deze plannen en inrichtingsactiviteiten wordt gekeken naar de mogelijkheden om tot een meer duurzame situatie te komen. Verplaatsing van het natuurterrein naar de EHS als onderdeel van een robuust samenhangend netwerk is daarbij één van de mogelijkheden.

Soorten

Voor de soorten waarover in internationaal verband afspraken zijn gemaakt, vraagt het kabinet aan de provincies en gemeenten om de soortspecifieke beschermingsmaatregelen (zoals opgenomen in het Meerjarenprogramma Soortenbescherming 2000-2004) adequaat te laten doorwerken in streek- en bestemmingsplannen.

Ongeveer de helft van het aantal belangrijke leefgebieden van soorten (planten en dieren) waarvoor Nederland internationale verplichtingen (Vogel- en Habitatrichtlijn) is aangegaan ligt buiten de EHS. Door onbekendheid van gemeenten en projectontwikkelaars met de beschermende werking van de Natuurbeschermingswet en het vaak niet bekend zijn van de plekken waar de verschillende beschermde soorten voorkomen, krijgt soortenbescherming pas aandacht in een (te) laat stadium van planontwikkeling (bijvoorbeeld de korenwolf in Heerlen).

Overigens geldt voor deze soorten een wettelijk beschermingsregime op basis van de Natuurbeschermingswet, Vogelwet en Jachtwet en de Flora- en Faunawet. Waar het Rijk betrokken is bij ruimtelijke plannen en inrichtingsactiviteiten wordt toegezien op de instandhouding en ontwikkeling van de leefgebieden van bedreigde en beschermde soorten. Dit betreft de soorten uit het Meerjarenprogramma Soortenbescherming, Natuurbeschermingswet, Flora- en Faunawet, de Vogel- en Habitatrichtlijn en de Rode lijst. Bij de globale locatiekeuze van voorzieningen en bij de nadere bepaling van tracés en locaties wordt rekening gehouden met de verspreidings- of migratiepatronen van deze soorten. Waar doorbreking van deze patronen onvermijdelijk is worden voorzieningen getroffen om de barrièrewerking hiervan zoveel mogelijk op te heffen. In het kader van het MJPO geeft het Rijk aan hoe omgegaan wordt met de bestaande barrières. Andere overheden hanteren bovengenoemde uitgangspunten eveneens in hun ruimtelijk en inrichtingsbeleid. Het

kabinet informeert planontwikkelaars (voornamelijk provincies en gemeenten) over de betekenis van de soortenbescherming en de noodzaak tot het doen van onderzoek naar de aanwezigheid van natuurwaarden en wettelijk beschermde soorten in gebieden waar een ruimtelijke ingreep wordt voorgenomen. Daarnaast voorziet het Rijk in een loket op voor het opvragen van verspreidingsgegevens in de vorm van de Nationale Databank Flora en Fauna (NDFF).

Algemene natuurwaarden

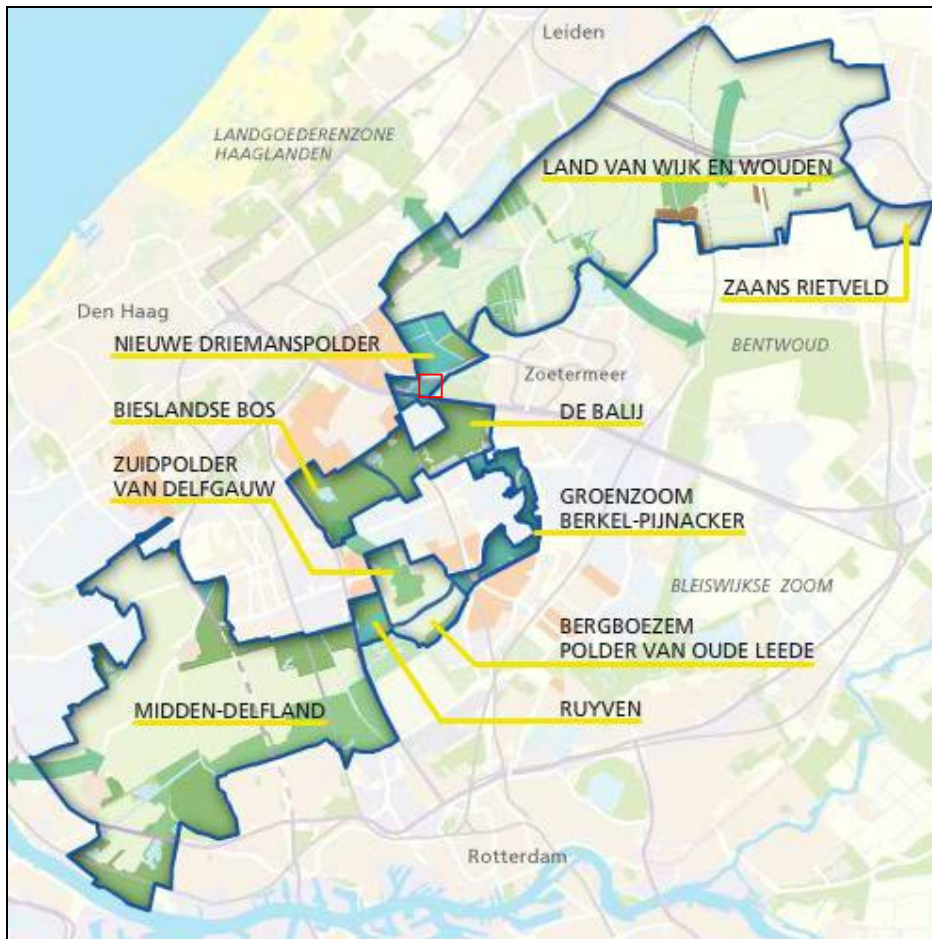
Het beleid is gericht op het instandhouden en ontwikkelen van de algemene natuurwaarden in het landelijk gebied. Dit betekent het handhaven of herstellen van de milieu- en waterkwaliteit die minimaal vereist is voor het voortbestaan van algemene natuurwaarden. Waar het Rijk (mede) betrokken is bij ruimtelijke plannen en inrichtingsactiviteiten zal een bijdrage aan het instandhouden en/of ontwikkelen van algemene natuurwaarden één van de uitgangspunten zijn. Nadelige effecten van voorgenomen activiteiten op de algemene natuurwaarden worden zoveel mogelijk voorkomen door een zorgvuldige inpassing, aangepaste inrichting en mitigerende maatregelen. Het Rijk verzoekt andere overheden deze uitgangspunten eveneens te hanteren in hun ruimtelijk en inrichtingsbeleid.

Opgaven uit Stadsnatuurplan / Programma "Duurzaam Zoetermeer 2030"

Het beleid in het Stadsnatuurplan gericht op natuur op stadsniveau, de stergebieden en de verbindingzones langs linten en infrastructuur blijft het uitgangspunt, ook in de komende tien jaar. Daarnaast moet het groen en het open landschap aan de west- en noordzijde van Zoetermeer behouden blijven. De huidige plannen hebben in dat opzicht ook relatie met de natuur op regionaal niveau.

Onderdeel Groenblauwe Slinger

De Groenblauwe Slinger betreft een groene zone die gericht is op het verhogen van de leefbaarheid, het verbeteren van de gezondheid en het versterken van de economie in een gebied tussen het Groene Hart en Midden-Delfland (bron: www.zuid-holland.nl). Het gebied is in hoofdzaak gericht op het aanbieden van een recreatieve voorziening aan twee miljoen stedelingen die eromheen wonen maar ook op flora en fauna, behoud van agrarisch cultuurland en agrarische bedrijvigheid. Daarnaast wordt de term blauw vertaald naar recreatiemogelijkheden op het water en waterberging, dit in de vorm van plassen, vaarten en sloten. Het plangebied van het volkstuincomplex valt binnen het onderdeel van de Groenblauwe Slinger genaamd "Land van Wijk en Wouden". In de Groenblauwe Slinger zijn geen precieze doelstellingen geformuleerd met betrekking tot instandhouding van bepaalde plant- of diersoorten. Het omvormen van een terrein dat voorbestemd was om een puinstort te worden tot een recreatief terrein (volkstuincomplex) moet worden getoetst aan de eisen die in de besluitvorming rond de Groenblauwe Slinger is vastgesteld. Dit valt echter buiten het kader van deze notitie. In zijn algemeenheid kan worden gesteld dat de huidige twee bestemmingsplannen die nog van toepassing zijn het gebied een overwegend recreatieve bestemming geven, wat aansluit op de Provinciale visie voor het gebied.

Figuur 2. Ligging plangebied binnen Groenblauwe Slinger (bron: <http://www.zuid-holland.nl/groenblauweslinger>).

Bijlage 3: Foto's plangebied januari 2012

